

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ: ต้นแบบศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้

Professor Dr. Teera Runchaen: The Prototype of Art and Science Giver Teacher

กรองทิพย์ นาควิชิต^{1*}, สรุดา ชัยสุวรรณ², ชุตินา พรหมมุข³, กฤษฎา วัฒนศักดิ์⁴,
รัตน์ดา เลิศวิชัย⁵, ทินกฤต ชัยสุวรรณ⁶

Krongtip Nakvichet^{1*}, Saruda Chaisuwan², Chutima prompour³,
Krisda Watanasak⁴, Ratda Lertvichai⁵, Thinnakit Chaisuwan⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ในการเป็นต้นแบบ ศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ ดำเนินการ 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์อดีตลูกศิษย์ของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญจำนวน 20 คน 2) การจัดประชุมสนทนากับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน 3) ศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ใกล้ชิดที่มีต่อศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ จำนวน 5 คน 4) ศึกษาเชิงยืนยันกับศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ เครื่องมือวิจัยเป็นแบบบันทึก แบบสัมภาษณ์แบบสอบถามและแบบประเมินที่มีคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ในการเป็นต้นแบบศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ มีดังนี้

1. การเป็นต้นแบบในการพัฒนาสติปัญญา คือ เป็นผู้ศึกษาเรียนรู้ มีความรอบรู้ รู้ลึกในศาสตร์ทางการศึกษาการบริหารการศึกษาและการวิจัย ผลิตเผยแพร่หลักและทฤษฎีทางการศึกษา มีความเป็นผู้นำด้านการบริหารการศึกษา ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาและโน้มน้าวศิษย์และผู้เกี่ยวข้องทั้งในการพัฒนาด้านความรู้ ความคิด ที่ทันสมัย ด้วยวิธีการที่เข้าใจง่าย

2. การเป็นต้นแบบในการปลูกฝังค่านิยมดีงามและคุณธรรมจริยธรรม คือ เป็นผู้ปฏิบัติตนในฐานะครูและผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรม รักการเรียนรู้อย่างแบ่งปันความรู้และวิธีปฏิบัติที่ดีและทันสมัย ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกเรื่อง ทุกที่ ทุกเวลา ให้เกียรติผู้อื่น อุทิศตน มุ่งมั่นในการปฏิบัติงานโดยมุ่งให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่าย

^{1,3,4} อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

² อาจารย์ คณะการจัดการการศึกษาเชิงสร้างสรรค์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

⁵ อาจารย์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล

⁶ ว่าที่ปริญญาคุณวุฒินิติศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

^{1,3,4} Lecturer of faculty of education, Nakhornrajasilma College

² Lecturer of School of Creative Educational Management, Panyapiwat Institute of Management

⁵ Lecturer of faculty of education, Vongchavalitkul University

⁶ Doctoral Candidate in Ph.D in Educational Administration, Graduate School, Nakhon Ratchasima Rajabhat University

* E-mail: Krongtip.Nakvichet@gmail.com โทร. 0868651015

3. การเป็นต้นแบบในการเป็นนักคิด นักปฏิบัติ เป็นผู้นำ ชี้นำ จูงใจ ให้ศิษย์และหรือผู้ร่วมงาน สร้างสรรค์ผลงานด้านวิชาการและงานวิจัยทางการศึกษา สร้างแรงบันดาลใจและเสนอแนะให้ผู้ใกล้ชิดได้ เรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ในแบบกัลยาณมิตร

4. การเป็นต้นแบบในความทันสมัยในยุคดิจิทัล คือ เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าโดยใช้ดิจิทัลเทคโนโลยี ด้วยความตื่นตัว สนใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยี นำมาใช้และเสนอแนะให้ผู้อื่น นำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนรู้ โดยการพึ่งตนเองเป็นหลัก และ เป็นผู้สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการ

5. การเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม คือ เป็นผู้มีอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน พูดเสียงดัง พังค์ด เป็นมิตร เปิดเผย ใจกว้าง เอื้อเฟื้อ อาสา ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน รับฟังความคิดเห็น และให้อภัยเสมอ เป็นบุคคลสู้ชีวิต มีความเพียร ศึกษาเรียนรู้ มีความภูมิใจในความเป็นไทยและการ เป็นพุทธมามกะ ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง พึ่งตนเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และหมั่นดูแลรักษา สุขภาพเป็นนิสัย

คำสำคัญ: ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ผู้ให้ ผู้นำ ครูต้นแบบ

Abstract

The purpose of this research is to study the characteristics of Professor Dr. Terra Runcharoen who was set as the prototype of art and science giver teacher. The 4 steps to use in this study are: 1. Literature Reviewing and Interviewing 20 former students and others. 2. Connoisseurship Meeting of 7 experts. 3. Professor Dr. Terra Runcharoen's 5 close relatives' comments. 4. Professor Dr. Teera Runcharoen's confirmation. Research tool were memo report, structured questionnaire, questionnaire and evaluating form. The quantitative data, the mean and the standard deviation were analyzed,

Research findings of Professor Dr. Teera Runcharoen's characteristics:

1. A Prototype of an educator for intelligence development ; knowledgeable in Educational Administration and Research ; authored educational principles and theories ; had educational administration leadership ; applied knowledge to effective practice ; develop and influenced students and others involved in development of knowledge and modern ideas with easy-to-understand methods.

2. The Prototype of cultivating good values and morals. As a highly moral and ethical teacher and administrator he practiced and shared his knowledge to all. He equally supported all people everywhere and every chances he had. He showed respect, honor others ; he was dedicated and strived for good result in everything he did.

3. The Prototype of a leader with critical-thinking ability as a guidance counselor to students particularly to those who undertake research. He serves as an inspiration/a friend,

an adviser so that they will be able to achieve their goals.

4. The Prototype of a highly computer-literate teacher who is kept-abreast on this digital age-which uses modernize technology in all aspects of life-especially on the field of education with the on-line class (learning and teaching).

5. The Prototype of teacher who possesses all the favorable character traits-exemplary of an honorable Thai citizen and Buddhist believer. There are having good temper, humor, speaking clearly and loudly, friendly, reveal, tolerant, generous, volunteer, helping everyone equally, accepted others' opinion, forgiving, fighter, perseverance, always study, prouded in being Thai and Buddhist, living simply, self-sufficient without taking advantage of others, and taking care his health as a habit.

Keywords: Professor Dr. Teera Runcharoen, the giver, the leader, the prototype of teacher

บทนำ

ครู คือ ผู้ที่พึงเคารพ ที่ต้องระวางกาย วาจาใจ ให้เป็นที่พึงเคารพ ตามความหมายที่แท้จริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2561) ในเวลาเดียวกันต้องเป็นครูที่ทันสมัย พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถรอบด้านเท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นคนดีของสังคมไทยและสังคมโลกในปัจจุบัน การดั่งกล่าวจะสำเร็จได้โดยปรับเปลี่ยนบทบาทของครูเป็นผู้กระตุ้น จัดการเรียนรู้หลากหลายวิธีที่เหมาะสมกับจริตและความสามารถรวมทั้งความต้องการของผู้เรียนทุกระดับวัย ทุกกลุ่ม ครูจำเป็นต้องกำกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ร่วมกันระหว่างครูกับผู้เรียน แบบยึดหยุ่นที่เอื้อประโยชน์เอื้อความสำเร็จ ไม่ยึดติดแบบแผนตายตัว (ไพฑูริย์ สินลาร์ตัน และคณะ, 2560 ; สุัชชววีร์ สุวรรณสวัสดิ์, 2561 ; วีระรุญเจริญ, 2562) สอดคล้องกับหลักการและเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างสมดุลระหว่างหลักการทฤษฎีและการปฏิบัติ แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ซึ่งกันและกันหลากหลายวิธีในบริบทของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม ตอบสนองความต้องการของสังคม อันเป็นหลักการและเป้าหมาย

ที่ยั่งยืนจนปัจจุบัน (Plato ; Aristotle ; Avicenna ; Jean Jacques Rousseau อ้างถึงใน Cooper, H. and Elton-Chalcraft, S., 2018: 44 -45) ทั้งด้วยการสอน การจัดการเรียนรู้โดยเจตนา และปฏิบัติตนเป็นต้นแบบแก่ศิษย์ ทั้งในด้านศาสตร์ของการเป็นครู การเป็นผู้บริหาร ศาสตร์เนื้อหาวิชา ศาสตร์ในการทำงาน รวมทั้งทักษะชีวิตที่คนยุคใหม่พึงมีอย่างมีศิลปะ เป็นเอกลักษณ์และทันสมัยเสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า“ประเทศจะเปลี่ยนด้วยครู ด้วยการศึกษานั่น” เพราะวิชาชีพครูสามารถเปลี่ยนแปลงโลกได้ (สุัชชววีร์ สุวรรณสวัสดิ์, 2562) ครูและผู้บริหารที่ปรับตัว พัฒนาค้นต่อเนื่องด้วยฉันทะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสู่การปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับบริบทและยุคสมัยจะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพสูง (วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร, 2563: 126, 133-135) สามารถพัฒนาศิษย์ให้มีคุณธรรมนำความรู้ มีความอยากเรียนรู้ มีความสุขในการเรียนรู้ก่อนที่จะพัฒนาความรู้ (วีระรุญเจริญ, 2562) ครู อันมีลักษณะดังกล่าวมีหลายท่านทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาคุณลักษณะของ ศาสตราจารย์ ดร.วีระรุญเจริญ ซึ่งเป็นผู้มีจิตวิญญาณความเป็นครู และ

มีผลงานสร้างสรรค์ทางการศึกษาตลอดช่วงเวลาการทำงานในวงการการศึกษา ปรากฏแพร่หลายในวงการการศึกษา ประกอบกับมีผลงานที่บ่งชี้การมีความรู้ทั้งในด้านความเป็นครูและการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การทำงานที่มีผลสัมฤทธิ์อันอาจเนื่องมาจากมีพื้นฐานครอบครัว พื้นฐานการศึกษาที่ดี เป็นบุคคลหนึ่งที่ฟังกล่าวถึง เพื่อการศึกษาเรียนรู้แนวคิดและวิธีปฏิบัติทั้งในด้านความเป็นครูและผู้บริหารการศึกษาในระดับต่างๆ โดยคณะผู้วิจัยจะใช้สรรพนามแทนว่า “ท่าน” ในบางโอกาส

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ เป็นบุตรคนที่ 6 ในบรรดาพี่น้องรวม 10 คน ของครอบครัว รุญเจริญ พ่อและแม่เสียชีวิตตั้งแต่ท่านอายุยังน้อย ท่านได้รับความรักความอบอุ่นในครอบครัวจากพี่ๆ และน้องๆ ซึ่งมีความรักใคร่ซึ่งกันและกันอย่างดี พี่น้องดูแลกันเอง เป็นวิถีชีวิตในครอบครัว แต่ละคนทำงานหารายได้ช่วยเหลือครอบครัวและตนเอง ผู้ที่เป็นพี่ที่สำเร็จการศึกษาก่อนจะเป็นผู้ดูแลน้องทั้งในเรื่องการเรียนและการประกอบสัมมาชีพ และปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่น้องๆ ในการดำรงตน การเรียนรู้วิชาชีพ และการปฏิบัติงานในหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บรรรยากาศในครอบครัวอยู่กันด้วยความรักใคร่กลมเกลียวสืบเนื่องยาวนาน พี่น้องทุกคนมีพันธะสัญญาจะไปพบกันเป็นประจำอย่างน้อยทุกปีในช่วงสงกรานต์ เพื่อให้รู้ว่าลึกถึงพระคุณบิดามารดา (ธง รุญเจริญ, 2563: สัมภาษณ์)

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ สำเร็จการศึกษา ครุศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยม (ประถมศึกษา) และปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำเร็จ Ph.D. (Educational Administration) จาก Florida State University ภายในระยะเวลาเพียง 21 เดือน ท่านมีครูอาจารย์ที่อบรมบ่มเพาะความรู้และความดีจำนวนมาก ได้แก่ ศาสตราจารย์ อ่ำไพ สุจริตกุล ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน

ศาสตราจารย์ สุมน อมรวิวัฒน์ (ธีระ รุญเจริญ, 2563: สัมภาษณ์)

ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ มีประสบการณ์ในตำแหน่งทางการบริหาร การเป็นอาจารย์ เป็นผู้ทรงคุณวุฒิหลายตำแหน่ง รวมทั้งเป็นวิทยากรทางการศึกษา ได้แก่ เป็นอดีตนายกสภามหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล เป็นอดีตนายกสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย เป็นอดีตคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อดีตคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล อีกทั้งเป็นกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนหลายแห่ง เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษด้านการจัดการศึกษาและการบริหารการศึกษา จำนวนนับครั้งไม่ถ้วน เป็นอาจารย์สอนระดับปริญญาเอก และปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลายมหาวิทยาลัยและสถาบัน เป็นประธานและกรรมการสอบ รวมทั้งเป็นที่ปรึกษาการดำเนินการและสอบวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นผู้ทรงคุณวุฒิอ่านผลงานวิชาการของวารสารด้านการศึกษาของหลายมหาวิทยาลัยและสถาบัน ท่านมีผลงานทางวิชาการจำนวนมาก ได้แก่ ผลงานประเภทหนังสือ ตำราด้านการบริหารการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ มีผลงานวิจัยนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 จนถึงปัจจุบัน จำนวนมากกว่า 20 เรื่อง มีผลงานร่วมกับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในฐานะอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ระดับ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ทั้งระดับดุษฎีบัณฑิต และมหาบัณฑิต จำนวนมากกว่า 100 เรื่อง ผลงานเหล่านี้บ่งชี้ความรู้ในด้านการเป็นครูและการบริหารการศึกษา ภายใต้งานคิดและจิตวิญญาณของครูที่ใฝ่เรียนรู้เท่าทันสถานการณ์และพัฒนาสร้างสรรค์แนวคิดใหม่ โดยอาศัยความสามารถในการคิดวิเคราะห์และสื่อสารให้บุคลากรทางการศึกษาได้เรียนรู้ในสิ่งที่ประมวลไว้ บ่งชี้การเป็นอาจารย์ระดับอุดมศึกษาที่ปฏิบัติ

งานเชิงสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน เป็นที่ทราบทั่วไปในวงการศึกษว่า ท่านมีพฤติกรรมการเป็นผู้ให้ทั้งด้านความรู้ สอนแนะความดีงาม และ “นำ” การปฏิบัติตนในฐานะบุคคลทางการศึกษา

คณะผู้วิจัยสรุปคุณลักษณะเบื้องต้นของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ได้ว่าท่านเป็นผู้ที่มีของผู้มีศาสตร์ ศิลป์ และเป็นผู้ให้ ทั้งนี้ ศาสตร์เป็นวิชา ความรู้ ระบบความรู้ มักใช้ประกอบคำอื่น ส่วน ศิลป์ เป็นการประดับ การทำให้วิจิตรพิสดารต่าง ๆ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558) กล่าวคือ ท่านเป็นผู้มีวิชา ความรู้ และเผยแพร่ความรู้ได้อย่างเป็นประโยชน์แก่บุคคลในวงการการศึกษา สำหรับการเป็นผู้ให้ ท่านมีพฤติกรรมการให้ตลอดช่วงการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการให้ปัญญา (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์) อันเป็นการให้แสงสว่าง ทำให้พ้นทุกข์ (พุทธทาสภิกขุ อ้างถึงในวัดป่าธรรมคีรี, 2559) เป็น 1 ใน บารมี 10 หรือ ทศบารมี เป็นความดีที่พึงบำเพ็ญอย่างพิเศษ เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายอันสูง (พระธรรมปิฎก [ป.อ. ปยุต.โต], 2543: 284) นับเป็นผู้นำทางปัญญา ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้นำ (กนกอร สมปราชญ์, 2559: 164-165)

สำหรับความทันสมัยของท่าน เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้น ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ได้นำเสนอแนวคิดที่ทันสมัยในปี พ.ศ. 2562 เกี่ยวกับทิศทางการจัดการศึกษาเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0 ในยุคดิจิทัล เกี่ยวกับความก้าวหน้าของ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งเป็นไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้เกิดศาสตร์และนวัตกรรมใหม่ๆ มีอิทธิพลต่อทั้งเศรษฐกิจสังคมและการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ที่สถานศึกษาจะต้องปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบบริหารและการจัดการการศึกษาเรียนรู้ใหม่ จนนำไปสู่การเกิดนวัตกรรมตามเป้าหมายไทย

แลนด์ 4.0 หรือการจัดการศึกษา 4.0 บทบาทของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคคลที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับเปลี่ยนพัฒนาตนเองให้เอื้อต่อการอยู่รอดในโลกยุคดิจิทัล กล่าวคือ พึงมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ ภาวะผู้นำเทคโนโลยีดิจิทัล จัดการศึกษาที่เน้นพัฒนานักเรียนให้เชื่อมต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เป็นผู้ที่มีความรู้ในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีความคิดเชิงวิเคราะห์และพัฒนาการคิดอย่างต่อเนื่อง มีสมรรถนะความเป็นสากล รอบรู้หลายภาษา อย่างน้อยใช้ภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี โดยเน้นการพึ่งตนเอง จัดการในสิ่งที่ซับซ้อนได้ มีจริยธรรม มีจิตบริการ เพื่อให้ชีวิตก้าวหน้าและมีความสุขในโลกปัจจุบัน (ธีระ รุญเจริญ, 2562) ท่านมีพฤติกรรมการแสดงออกที่เป็นจุดเด่นในความทันสมัยในยุคดิจิทัล มีการเรียนรู้เทคโนโลยีและนำมาใช้อย่างสร้างสรรค์ ใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างคล่องแคล่ว และกระตุ้นให้ลูกศิษย์และผู้ร่วมงานปรับตัวให้เท่าทันเทคโนโลยีต่างๆ และขณะเดียวกันก็ใช้ช่องทางเดียวกันในการเผยแพร่ความคิดและวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ท่านได้ใช้เทคโนโลยี ไม่ว่าจะเป็นไลน์ หรือ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-Mail) ในการติดต่อสื่อสาร หรือการส่งข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและในการบริหารงานวิชาการ การให้คำปรึกษางานวิจัย หรือวิทยานิพนธ์ อยู่เสมอ นอกจากนี้ จากการบรรยายของท่านหลายครั้งที่ใช้การสื่อสารแบบง่าย ๆ เข้าใจง่าย พอสรุปได้ว่าท่านเห็นความสำคัญ และประโยชน์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานอย่างยิ่ง ทั้งในแง่ของความเร็วในการประสานงาน การแชร์องค์ความรู้และข่าวสาร ตลอดจนช่องทางในการเรียนรู้ และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการด้วย” (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์)

เมื่อวิเคราะห์คุณลักษณะเบื้องต้นของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ จึงเป็นที่ประจักษ์ สามารถเทียบเคียงได้กับผลการศึกษากการมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ของ

นักวิชาการ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่พัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการคิดสร้างสรรค์ เกิดการปรับเปลี่ยนเป็นภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์ ผู้นำมีองค์ประกอบหรือคุณลักษณะ (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2552: 29-34 ; กนกอร สมปราชญ์, 2559: 224) คือ มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Foresight Vision) มีการกระตุ้นทางปัญญา (Intellectual Stimulation) และสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Motivation) แก่บุคคลที่เกี่ยวข้อง มีการคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) มีจินตนาการ (Imagination) มีความยืดหยุ่น (Flexibility) คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (Individualized Consideration) มีอิทธิพลต่อผู้อื่นอย่างมีอุดมการณ์ (Idealize Influence if Charisma Leadership) เป็นลักษณะของครูตามหลักครุฐานิยม คือ ท่านเป็นครูที่เป็นที่รัก ที่เคารพ ผู้พัฒนาตน หมั่นพร่ำสอนศิษย์ให้รู้แจ่มแจ้ง ด้วยความเมตตา และพัฒนาศิษย์ให้เจริญ (ศักดิ์ชัย ภูเจริญ, 2557) ซึ่งมีหลายงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของท่านดังต่อไปนี้

ศศิตา เพลินจิต (2558) วิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ ด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัว ด้านการเป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบต่อสิ่งที่เชื่อถือได้ ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง

กรองทิพย์ นาควิเชตร (2559: 90-92) วิจัยพบว่าคุณลักษณะและวิธีการเป็นผู้ให้ของหลวงพ่อบุคคล บริสุทโธ คือ การบริจาครูปและวัตถุเพื่อบุคคลและสาธารณประโยชน์ การให้กำลังใจ การแสดงความปรารถนาดี การเป็นต้นแบบของการ

“ให้คืน” การให้ข้อคิด คติ คำสอน และการให้ความเมตตาเป็นกันเองกับคนทั่วไป สำหรับการเป็นผู้นำทางปัญญาของท่าน คือ การติดตามข่าวสารการเปลี่ยนแปลงของสังคมเสมอ มุ่งมั่นพัฒนาสาธุชนตามหลักพระพุทธศาสนา การสื่อสารแบบเป็นกันเองแบบตรงไปตรงมา ให้เกียรติบุคคลรอบข้างและประชาชนทั่วไป วางตัวเหมาะสม เสมอต้นเสมอปลาย การโน้มน้าวผู้อื่นให้มีจิตสำนึกดี สามัคคีกัน รักชาติบ้านเมือง ทำประโยชน์แก่สังคม เป็นต้นแบบของการมีสติ ทั้งการพูดและการกระทำ การให้กำลังใจในการดำเนินชีวิตและทำสิ่งดีงาม การเตือนหรือท้วงติงบุคคลเมื่อพลั้งเผลอทำสิ่งที่ไม่สมควร การช่วยเหลือเกื้อกูล เสนอแนะแนวทางแก่บุคคลที่มีปัญหา การแสดงความปรารถนาดีต่อบุคคลที่อยู่รอบข้าง รวมทั้งการกระตุ้นเตือนให้ทุกคนมีจิตสำนึกที่ดีงาม

ปฐิตา ศัตรุคร้าม (2559) วิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูในทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคพระนครศรีอยุธยา อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามารถในการสอน ด้านบุคลิกภาพ และด้านการให้คำปรึกษา ส่วนทัศนคติตามหลักครุฐานิยมซึ่งอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย การมีความอดทนต่อถ้อยคำของศิษย์ที่มากกระทบความรู้สึก การกระทำตนให้เป็นที่รักและเป็นแบบอย่างที่ดี ความสามารถในการอธิบายเรื่องยุ่งยากให้เข้าใจได้ง่าย แนะนำหนทางที่ดีแก่ศิษย์ ประพฤติดีงาม และเคารพระเบียบแบบแผน

กรองทิพย์ นาควิเชตร (2560) วิจัยพบว่าคุณลักษณะครูมืออาชีพยุคการศึกษา 4.0 ประกอบด้วย 1) ด้านการปฏิบัติงานของครู มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียน หลากหลายวิธี พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและการใช้ชีวิต ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์ 2) ด้านการปฏิบัติตน ได้แก่ ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่

เพื่อนครู พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความเพียร เป็นกัลยาณมิตร เอาใจใส่ รักและเมตตาศิษย์ เสียสละเพื่อศิษย์ พัฒนาศิษย์โดยเสมอภาค พัฒนา ศิษย์โดยเสมอภาค 3) ด้านคุณลักษณะของครูไทย 4.0 คือ บุรณาการการจัดการเรียนรู้กับการพัฒนา ชีวิต ชุมชน สิ่งแวดล้อมและสังคม มีภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการ จัดการเรียนรู้ สนับสนุนส่งเสริมหรือสร้างชุมชน แห่งการเรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม การจัดการเรียนรู้ กระตุ้นให้ศิษย์สร้างนวัตกรรม ใช้ เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ และ การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมา ใช้ในการจัดการเรียนรู้และการทำงาน

คณิงนิจ กิจวิธี (2561) วิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม ศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์และคุณธรรม ด้าน ความมุ่งมั่นและพากเพียร อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการสร้างเครือข่ายในชุมชน ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และด้านการ สื่อสารและการใช้เทคโนโลยี

บุญมา แพ่งศรีสาร (2561) วิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษใหม่ จะต้องพัฒนา ทักษะด้านประสิทธิผลเชิงกระบวนการ ความเป็น ผู้นำที่สามารถต่อยอดนวัตกรรมการพัฒนาองค์กร อย่างต่อเนื่อง ต้องปรับเปลี่ยนองค์กรไปสู่ความ ยืดหยุ่นให้มากที่สุด ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศในระดับสากล ทั้งที่เป็นระดับท้องถิ่น และระดับนานาชาติ ด้านการเป็นผู้นำทีมงานที่มี คักยภาพสูง ด้วยการทำงานเชิงการมีส่วนร่วมของ ทีมงาน ด้านการทำงานภายใต้ความแปลกแยก ของชาติพันธุ์ ศาสนา เชื้อชาติ และความคิดต่าง ๆ ด้านวิสัยทัศน์และเป้าหมายขององค์กร ด้านความ มีอุดมการณ์และคุณธรรมที่โดดเด่น มีภาวะผู้นำ

เชิงกลยุทธ์และการบริหารจัดการองค์กร

พระมหาสุชาติ เจ้า (2561: 71-89) วิจัย พบว่าคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดโรงเรียนเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้าน วิชาการ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการจัดระบบ ด้านบริหารสังคมและชุมชน และด้านการพัฒนา ตนเองในเชิงบริหาร

ดังนั้น การศึกษาคุณลักษณะของ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ซึ่งเป็นนักบริหาร ในการเป็นต้นแบบด้านศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ จึงน่าจะเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับการเรียนรู้สู่การ เป็นผู้บริหารสำหรับบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีที่มาจากแนวคิดการจัดการ ศึกษาที่มีจุดมุ่งหมาย 3 ภาคที่สำคัญ อันเป็นจุดหมาย ที่ครูพึงยึดถือในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ ภาคที่ว่า ด้วยสติปัญญา (Cognitive Domain) ภาคที่ว่าด้วย ความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Domain) และ ภาคที่ว่าด้วยการกระทำ (Psychomotor Domain) (รุจิรี ภูสาระ, 2545: 84-102 และ จันทรนิวัฒน์ เกษมสันต์, 2551: ออนไลน์) ที่พึงพัฒนาควบคู่กัน (อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา, 2557) ประกอบกับ คุณลักษณะเชิงประจักษ์ของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ คือ การเป็นครูที่ดีผู้พัฒนาตน พัฒนาศิษย์ ใจกว้างทั้งต่อศิษย์และบุคคลทั่วไป การปฏิบัติงาน ในฐานะครูและอาจารย์ที่ทันสมัย และทักษะการ บริหารทางการศึกษาที่มีผลงานดีเด่น (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์) พนวกกับความทันสมัย ที่ครูยุคใหม่พึงมี อันเป็นจุดหมายที่ครูพึงยึดถือ ในการพัฒนาผู้เรียน พนวกกับความทันสมัยในยุค ดิจิทัล เพื่อตอบสนองสถานการณ์ปัจจุบัน (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2562) ตามคุณลักษณะครูมืออาชีพยุค การศึกษา 4.0 คือ 1) ด้านการปฏิบัติงาน 2) ด้าน

การปฏิบัติตน และ 3) ด้านคุณลักษณะของครูไทย 4.0 (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2560) สมองนโยบาย การพัฒนาครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2562 ในข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ประการหนึ่ง คือ การพัฒนา ครูให้ทำงานวิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้

ของผู้เรียน (คุรุสภา, 2562) รวมทั้งลักษณะการ ดำเนินชีวิตที่เหมาะสมของท่าน (สमान อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์ ; ธง รุญเจริญ, 2563) อันเป็น คุณลักษณะของครูผู้จัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังภาพประกอบ 1

จุดมุ่งหมายทางการศึกษา และการจัดการศึกษา ในศตวรรษที่ 21

1. ภาคที่ว่าด้วยสติปัญญา
2. ภาคที่ว่าด้วยความรู้สึกรหรืออารมณ์
3. ภาคที่ว่าด้วยการกระทำ
4. ความทันสมัยในยุคดิจิทัล
5. การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

คุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

1. ต้นแบบในการพัฒนาสติปัญญา
2. ต้นแบบในการปลูกฝังค่านิยมดีงาม และคุณธรรมจริยธรรม
3. ต้นแบบในการเป็นนักคิด นักปฏิบัติ เป็นผู้นำ ชี้แนะ จูงใจ
4. ต้นแบบในความทันสมัยในยุคดิจิทัล
5. ต้นแบบในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ในการเป็นต้นแบบด้านศาสตร์ และศิลป์ของครูผู้ให้ ได้แก่ การเป็นต้นแบบในการ พัฒนาสติปัญญา การปลูกฝังค่านิยมดีงามและ คุณธรรมจริยธรรม การเป็นนักคิด นักปฏิบัติ เป็น ผู้นำ ชี้แนะ จูงใจ ความทันสมัยในยุคดิจิทัล การ ดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม

ประโยชน์ที่ได้รับ

ได้คุณลักษณะต้นแบบที่ดีของบุคลากร ทางการศึกษาทั้งด้านการบริหารการศึกษาและ ความเป็นครูในยุคปัจจุบัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ “ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ: ต้นแบบศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้” คณะผู้วิจัย ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ศึกษาคุณลักษณะ ของท่านที่ปรากฏเชิงคุณภาพ ศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ด้านการบริหารการศึกษาและการเป็นครูซึ่งได้สัมผัส คุณลักษณะต่างๆ ของท่าน ศึกษาจากความคิดเห็น ของผู้ที่เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับท่าน และศึกษายืนยัน ผลการวิจัยกับตัวท่านเอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะที่ปรากฏ เชิงคุณภาพของศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ

แหล่งข้อมูล ศึกษาเอกสารเผยแพร่ เกียรติประวัติ ประสบการณ์การเป็นครูอาจารย์ การ เป็นนักวิชาการ การเป็นนักวิจัย การเป็นวิทยากร และการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในกิจกรรมทางการศึกษา

หลากหลายรูปแบบของ ศาสตราจารย์ ดร. วีระ รุญเจริญ และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการบุคคลที่เกี่ยวข้องกับท่าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้แก่ ผู้ร่วมงาน อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และอดีตนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 20 คน

เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกสาระสำคัญ รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เผยแพร่เกี่ยวกับศาสตราจารย์ ดร. วีระ รุญเจริญ

2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง รวบรวมข้อมูลโดยสัมภาษณ์ผู้ร่วมงาน อาจารย์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และอดีตศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยขออนุญาตอ้างอิงการสัมภาษณ์ในงานวิจัยเป็นรายบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) ประมวลข้อมูลเชิงคุณภาพจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2) ประมวลข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์สาระสำคัญเกี่ยวกับคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.วีระ รุญเจริญ ในประเด็นการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่ทันสมัย สรุปเป็นคุณลักษณะเบื้องต้นของท่าน ได้ข้อมูลสำคัญเบื้องต้น ดังนี้

คุณลักษณะของ ศาสตราจารย์ ดร.วีระ รุญเจริญอันเป็นที่ประจักษ์ ได้แก่ ความเป็นครูและผู้บริหารการศึกษาที่ปฏิบัติตน ปฏิบัติงาน เป็นต้นแบบที่ดี เป็นผู้พัฒนาสติปัญญาแก่คนรอบข้าง เป็นผู้ปลูกฝังค่านิยมดีงามและคุณธรรมจริยธรรม ชี้แนะจิตใจ ให้ศิษย์และหรือผู้ร่วมงานสร้างสรรค์ผลงานให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนของบุคคลทางการศึกษา มีจุดเด่นในความทันสมัยในยุคดิจิทัล รวมทั้งเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม อันเกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย สุขภาพ อารมณ์ และการดำเนินชีวิต

ขั้นตอนที่ 2 การจัดประชุมสนทนากับผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship)

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร การศึกษาและการเป็นครู จำนวน 7 คน ซึ่งลงนามยินยอม เมื่อรับทราบการชี้แจงอาสาสมัครให้ข้อมูลเพื่อการวิจัย ร่วมกันพิจารณาคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.วีระ รุญเจริญ ที่ประมวลได้จากขั้นตอนที่ 1

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ เอกสารสรุปรายการคุณลักษณะตามการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตเพื่อบรรลุเป้าหมายของการศึกษาที่ทันสมัย ของศาสตราจารย์ ดร.วีระ รุญเจริญ จำแนกเป็นด้านต่าง ๆ ผู้เชี่ยวชาญประชุมร่วมกันพิจารณา ระดับความเหมาะสมของแต่ละประเด็นและให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การพิจารณาความเหมาะสมเป็นมาตรฐานค่า ให้คะแนนเป็น 5 ระดับ คือ เหมาะสมระดับมากที่สุด ถึง น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ความเหมาะสมคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.วีระ รุญเจริญ รายประเด็น การแปลความหมายค่าเฉลี่ย มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2546: 162)

ค่าเฉลี่ย หมายถึง

4.5 1-5.00 เหมาะสมมากที่สุด

3.5 1-4.50 เหมาะสมมาก

2.5 1-3.50 เหมาะสมปานกลาง

1.5 1-2.50 ควรปรับปรุง

1.00-1.50 ควรปรับปรุงอย่างยิ่ง

หรือไม่เหมาะสมเลย

ในขั้นตอนนี้กำหนดค่าเฉลี่ยความเหมาะสมที่ยอมรับได้ คือ เหมาะสมระดับมากที่สุดขึ้นไป ใน

ประเด็นย่อยคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ได้ค่าความเหมาะสมของทุกประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมเท่ากับ 4.87-5.00

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาระดับความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ญาติผู้ใกล้ชิดศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ จำนวน 5 คน พิจารณาคูณลักษณะของท่าน ที่ประมวลได้จากขั้นตอนที่ 2

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามระดับความเป็นจริง คุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ที่ประมวลได้จากการวิจัยขั้นตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า ให้คะแนนเป็น 5 ระดับ เช่นเดียวกับการวิจัยขั้นตอนที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ยระดับความเป็นจริง คุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ รายประเด็น และการแปลความหมายค่าเฉลี่ย เช่นเดียวกับการวิจัยขั้นตอนที่ 2 ได้ค่าระดับความเป็นจริงของทุกประเด็นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาเชิงยืนยันกับศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูล คือ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

เครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินรายการคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ เพื่อพิจารณาความเห็นชอบ หรือไม่เห็นชอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการพิจารณาคัดเลือกเฉพาะประเด็นที่ได้รับความเห็นชอบ

ผลการวิเคราะห์ได้รับความเห็นชอบทุกประเด็น ทูกรายการ สู่การสรุปรายงานผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

คุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ในการเป็นต้นแบบด้านศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ มีดังต่อไปนี้

1. การเป็นต้นแบบในการพัฒนา

สติปัญญา ได้แก่ รอบรู้และรู้ลึกในศาสตร์ทางการศึกษา และการบริหารการศึกษา การวิจัยที่ทันสมัย ทันเหตุการณ์ ใช้ความรู้ ความสามารถพัฒนาศิษย์และผู้เกี่ยวข้องทั้งความรู้ในเชิงลึก และความคิด ที่ทันสมัย แนะนำแหล่งข้อมูลที่ทันสมัยอย่างมีศิลปะ มีเทคนิคและวิธีการให้ความรู้ที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ที่เข้าใจง่าย สามารถนำมาปรับใช้ได้จริง เป็นผู้บริหารมืออาชีพ ประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และทันสมัย เอาใจใส่ ติดตาม มีส่วนร่วม เสนอแนวคิดในการพัฒนาการจัดการศึกษาของไทย ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เขียน นำเสนอและเผยแพร่หลักทฤษฎีและการวิจัยทางการบริหารการศึกษาและครู ตามการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย โนม่นาวศิษย์หรือผู้เกี่ยวข้องให้คิด ศึกษา ค้นคว้า และพัฒนางานด้านการศึกษา ความเป็นกันเองกับศิษย์และบุคคลรอบข้าง แลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาชุมชนวิชาการ กระตุ้นให้ศิษย์และบุคคลรอบข้างคิด แก้ปัญหาโดยใช้สติและปัญญา มีความเป็นผู้นำด้านการบริหารการศึกษา ตัดสินใจบนหลักวิชาการและหลักคุณธรรม ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.87$, $S.D.=0.14$)

2. การเป็นต้นแบบในการปลูกฝัง

ค่านิยมดีงามและคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ ปฏิบัติตนในฐานะครูและผู้บริหารการศึกษาที่มีคุณธรรมจริยธรรม รักษามาตรฐานที่ถูกต้อง เป็นบุคคลผู้รักการเรียนรู้ แบ่งปันความรู้และวิธีปฏิบัติที่ทันสมัย ย้ำเตือนให้ทุกคนหมั่นเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เป็นครูและผู้บริหารที่ปฏิบัติตามจารีตประเพณีดีงามที่สืบทอดกันมา มีความเมตตา กรุณา โอบอ้อมอารี ห่วงใยศิษย์ ช่วยเหลือทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกเรื่อง ทุกที่ ทุกเวลา เป็นบุคคลที่มีความยุติธรรม ซื่อสัตย์ ยึดมั่นในความถูกต้อง ตรงต่อเวลา เป็นครูที่มีอัธยาศัยดี สุภาพ อ่อนน้อม ถ่อมตน มีน้ำใจ และให้เกียรติผู้อื่น ให้อิสระผู้อื่น ในการแสดงความคิดเห็น แสดงออกและปลูกฝัง ให้ผู้เกี่ยวข้องรู้จักเคารพและให้เกียรติผู้อื่น ไม่ยกตนข่มท่านหรือดูถูกผู้อื่น มักเน้นย้ำเรื่องจรรยาบรรณ นักวิจัย จรรยาบรรณวิชาชีพครูและผู้บริหาร อบรมปลูกฝังให้ศิษย์เป็นครูและเป็นผู้บริหารที่มีคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้งเป็นผู้อุทิศตน มุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน โดยมุ่งให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่าย ทุกวัยประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$, $S.D.=0.10$)

3. การเป็นต้นแบบในการชี้แนะ

จงใจ ให้ศิษย์และหรือผู้ร่วมงานสร้างสรรค์ผลงาน ได้แก่ เป็นนักคิด นักปฏิบัติ เป็นผู้นำ เป็นต้นแบบในการศึกษาเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ หลากหลายอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ผลงานวิชาการและงานวิจัย เกี่ยวกับครูและการบริหารการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผลักดัน สร้างแรงบันดาลใจ ให้กำลังใจ เสนอแนะให้ผู้ใกล้ชิดได้เรียนรู้ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ทางการศึกษาแบบกัลยาณมิตร เสริมสร้างพลังช่วยแก้ไขปัญหาแก่ศิษย์และเพื่อนร่วมงานในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระให้ประสบความสำเร็จ

ให้คำปรึกษาการทำงานวิชาการและงานอื่นที่เป็นรูปธรรม เสนอแนะการพัฒนางานและ

การแก้ไขปัญหาที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนวิชาการของไทย เอาใจใส่ ความห่วงใย ติดตาม ให้การช่วยเหลือศิษย์และผู้ร่วมงานให้ทำงานจนประสบความสำเร็จ ประเมิน เสนอแนะ วิพากษ์ และต่อยอดผลงานของศิษย์และผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์ให้ประสบความสำเร็จปฏิบัติตน และเสนอแนะให้ผู้ใกล้ชิดในการทำงานหลายๆ อย่าง พร้อมๆ กัน ทุกวัยประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.91$, $S.D.=0.11$)

4. การเป็นต้นแบบในความทันสมัย

ในยุคดิจิทัล ได้แก่ เป็นผู้ที่ศึกษาค้นคว้าโดยใช้ดิจิทัลเทคโนโลยีด้วยความตื่นตัวในการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยี โดยการพึ่งตนเองเป็นหลัก มีความสนใจในเรื่องเทคโนโลยี เพื่อนำมาใช้ในการค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ ใฝ่เรียนรู้พยายามทำความเข้าใจ และใช้เทคโนโลยีต่างๆ อยู่เสมอ ในการสื่อสาร เรียนรู้ เผยแพร่ความรู้แนวคิด และวิชาการอย่างสร้างสรรค์ สม่่าเสมอ นำเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนรู้ได้อย่างดี สนับสนุนให้ผู้บริหารและครูอาจารย์มีความรู้ด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวบรวม วิเคราะห์ สังเคราะห์ เผยแพร่องค์ความรู้และแนวคิดที่ได้จากการใช้เทคโนโลยี สร้างสรรค์ ต่อยอด และเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ ใช้เทคโนโลยี และสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งเป็นผู้สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ทางวิชาการ ทุกวัยประเด็นอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.71$, $S.D.=0.15$)

5. การเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิต

อย่างเหมาะสม ได้แก่ การเป็นผู้มีอารมณ์ดี มีอารมณ์ขัน พุดเสียงดัง ฟังชัด เป็นมิตร เปิดเผยใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นเสมอ เอื้อเฟื้ออาสา ดูแลช่วยเหลือบุคคลใกล้ชิดและบุคคลทั่วไป ทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ไม่ปฏิเสธที่จะให้ใน

สิ่งที่ถูกต้อง เอาใจใส่บุคคลรอบข้าง ปรารถนาดี สละเวลาในการให้ความช่วยเหลือ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างเท่าเทียมกัน สุภาพ เปิดเผยจริงใจ ให้เกียรติผู้อื่นทุกเมื่อ ทุกโอกาส สู้ชีวิต มุ่งมั่น ศึกษาเรียนรู้อยู่เสมอ จากทุกคน ทุกสถานการณ์ ทุกเวลา แสดงออกถึงความภูมิใจในความเป็นไทย และความเป็นพุทธมามกะ ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย พอเพียง ประหยัด อุดม ฟุ้งตนเอง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น มีความเกรงใจผู้อื่น ตามปกติ จะไม่เรียกร้อง ไม่บ่น รักษาสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และเสนอแนะให้บุคคลรอบข้าง รักษาสุขภาพ แก้ไขปัญหา ปรับตัว ลดความขัดแย้ง ได้ทันเหตุการณ์ โดยใช้สติอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้มองข้อบกพร่องของศิษย์และบุคคลรอบข้างเป็นเรื่องเล็กน้อย และให้อภัยเสมอ เกือบทุกประเด็น ค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.88$, $S.D.=0.24$) สำหรับประเด็นการรักษาสุขภาพ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ และเสนอแนะให้บุคคลรอบข้างรักษาสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.20$, $S.D.=0.84$)

อภิปรายผลการวิจัย

การที่ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ มีคุณลักษณะการเป็นต้นแบบด้านศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ เป็นต้นแบบในการพัฒนาสติปัญญา การปลูกฝังค่านิยมดีงามและคุณธรรมจริยธรรม การชี้แนะ จูงใจ ให้ศิษย์และหรือผู้ร่วมงาน สร้างสรรค์ผลงาน สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย การศึกษา 3 ภาคที่สำคัญ คือ ภาคที่ว่าด้วยสติปัญญา (Cognitive Domain) ภาคที่ว่าด้วยความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Domain) และ ภาคที่ว่าด้วยการกระทำ (Psychomotor Domain) (รุจิรุ ภูสาระ, 2545: 84-102 และจันทรินทร์ เกษมสันต์, 2551: ออนไลน์) มีความทันสมัยในยุคดิจิทัล และมีการดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ดังที่ สมาน

อัครภูมิ เสนอว่า ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ เป็นครูดีผู้พัฒนาตน พัฒนาศิษย์ มีใจกว้างกับทุกคน ทันสมัย และมีทักษะการบริหารทางการศึกษามีผลงานดีเด่น เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์) สอดคล้องกับ ศศิตา เพลินจิต (2558) ที่วิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความยืดหยุ่นและการปรับตัว ริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ตอบสนองนโยบายการพัฒนาครูในการสร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (คุรุสภา, 2562) และเป็นไปตามฐานคิดที่ว่า ความรู้ ความดี และความเก่งหรือทักษะปฏิบัติจำเป็นต้องพัฒนาไปพร้อมกัน โดยแต่ละส่วนจะเอื้อให้เกิดการพัฒนาของส่วนอื่นๆ กล่าว คือ ความรู้ ความดี และการปฏิบัติต้องพัฒนาไปพร้อมๆ กัน ดังที่ อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา (2557) เสนอว่า หากคนเป็นคนดีแล้วจะเป็นคนเก่งด้วย อีกทั้งท่านเติบโตในครอบครัวที่มีความรักความอบอุ่นในหมู่พี่น้องรักใคร่กลมเกลียวกัน และต้องพึ่งตนเอง เป็นสถานการณ์ที่สนับสนุนให้ท่านใฝ่เรียนรู้ เติบโตและแก้ไขปัญหาในชีวิตและทำงาน มีที่ ๆ ปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดี ด้านการเรียนรู้และความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน อันเป็นลักษณะสำคัญของครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมความดีงามของบุคคล (อัมพร เบญจพลพิทักษ์, 2556 ; ธง รุญเจริญ, 2563: สัมภาษณ์) รวมถึง ท่านมีครูอาจารย์ที่ดี เป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องการปฏิบัติตน และการปฏิบัติงาน และ “การให้” (ธีระ รุญเจริญ, 2563) สอดคล้องกับคุณลักษณะครูมืออาชีพยุคการศึกษา 4.0 ที่ประกอบด้วย 1) ด้านการปฏิบัติงานของครูที่มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนหลากหลายวิธี ทั้งความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะปฏิบัติ 2) ด้านการปฏิบัติตนได้แก่ ปฏิบัติงานและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน และศิษย์ พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ มีความเพียร เป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน 3) ด้าน

คุณลักษณะของครูไทย 4.0 คือ บุรณาการการ จัดการเรียนรู้กับการพัฒนาชีวิต ชุมชน มีภาวะ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรม ในการจัดการเรียนรู้ และสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2560)

สำหรับคุณลักษณะการเป็นผู้ให้ของ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ นั้นเป็นพื้นฐาน (รุญ รุญเจริญ, 2563: สัมภาษณ์) และเป็นฐาน ในการเป็นผู้นำของท่าน (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์) เป็นไปตามที่ พระพรหมคุณาภรณ์ ([ป.อ.ปยุต.โต], 2546) เสนอว่าภาวะผู้นำของผู้นำ มีบทบาทความสำคัญต่อการพัฒนาคน และพัฒนา สังคม และที่ วิรเวก สุขสุคนธ์และภารตี อนันตนาวิ (2557) อธิบายว่า ภาวะผู้นำทางปัญญาซึ่งเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบรับใช้ ผู้นำมีการเห็นอกเห็นใจ การ เยียวยารักษา การโน้มน้าวใจ และอุทิศตนเพื่อการพัฒนาคน และการสร้างกลุ่มชน อันประมวลเป็น คุณลักษณะที่เทียบเคียงได้กับภาวะผู้นำทางปัญญา ของหลวงพ่อคุณ ประสิทธิ์.โธ ที่แสดงออกถึงการเป็นผู้ให้ในหลากหลายรูปแบบ โดยเฉพาะด้านปัญญา (กรองทิพย์ นาควิเชตร, 2559: 90-92) ท่าน เป็นผู้ให้ทั้งศาสตร์ คือ ให้ความรู้ด้านการเป็นครู และการบริหาร อย่างมีศิลปะ คือ พัฒนาศิษย์ด้วย วิธีการที่แยบคาย ในบรรยากาศที่สนุก ผ่อนคลาย นำเรียนรู้อ โดยใช้การสื่อสารแบบง่าย ๆ (สมาน อัครภูมิ, 2562: สัมภาษณ์)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ด้านต้นแบบในการพัฒนาสติปัญญา ไปใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ และผู้เรียนในการพัฒนาสติปัญญาและ คุณธรรมจริยธรรม ของตนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

1.2 ควรนำคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ด้านต้นแบบในการปลูกฝังค่านิยม ดีงามและคุณธรรมจริยธรรมไปใช้ในการพัฒนา ผู้บริหารการศึกษาและครู อาจารย์ อันจะเป็นต้นแบบในการพัฒนาผู้เรียน ในรูปแบบการแบ่งปัน ความรู้และวิถีปฏิบัติที่ดีและทันสมัย

1.3 ควรนำคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ด้านต้นแบบ ในการเป็นนักคิด นักปฏิบัติ เป็นผู้นำ ชี้นะ จูงใจ ไปใช้ในการพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา และครู อาจารย์ โดยประยุกต์ร่างตัวบ่งชี้ต้นแบบที่ดีด้านการบริหาร การศึกษา และการจัดการเรียนรู้ ในแบบกัลยาณมิตร

1.4 ควรนำคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ด้านต้นแบบความทันสมัยในยุค ดิจิทัลในการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ครู อาจารย์ และผู้เรียน อันเป็นต้นแบบในการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน โดยการพึ่งตนเอง และร่วมสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้

1.5 ควรนำคุณลักษณะของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ด้าน การดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสม ไปใช้ในการพัฒนาผู้บริหาร ครู อาจารย์ และ ผู้เรียน รวมทั้งบุคคลทั่วไป ในการดำเนินชีวิตอย่าง เรียบง่าย พอเพียง พึ่งตนเอง อันจะเป็นพื้นฐาน ของการดำรงชีวิตที่มีความสุขและประสบความสำเร็จ ในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับ ศาสตราจารย์ ดร. ธีระ รุญเจริญ ในเชิงปริมาณจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล อย่างกว้างขวาง จำนวนมาก ได้แก่ ศึกษาจากศิษย์ และอดีตศิษย์ของศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

2.2 การวิจัย ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ: ต้นแบบศาสตร์และศิลป์ของครูผู้ให้ และงานวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ จำเป็นต้องอาศัย เครือข่ายผู้ทรงคุณวุฒิที่มีข้อมูลเชิงประจักษ์ รวมทั้ง อาศัยโอกาสในช่วงเวลาใกล้เคียงกับการเสวนาทาง

วิชาการ เพื่อให้มีความเป็นไปได้ในการจัดประชุม สันทนาการผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) รวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.3 ควรวิจัยเชิงลึก หรือวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ ในแง่มุมมองอื่นๆ ได้แก่ การศึกษาเรียนรู้ การเผชิญและต่อสู้กับอุปสรรคการ ดำเนินชีวิตและการทำงานในแง่มุมมองต่างๆ รวมทั้ง การเป็นผู้ที่สามารถรักษาและควบคุมอารมณ์ได้ดี

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมประชุม สันทนาการผู้เชี่ยวชาญ คือ ศาสตราจารย์ ดร. พงษ์ ธิริบริรณพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร. จิณณวัตร ปะโคทั้ง ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. สมาน อัครภูมิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาภาญต์ เรืองสุวรรณ ดร.วัฒนา จันทน์ ปาน และ ดร. ดำรง บุญกลาง รวมทั้งผู้ให้ข้อมูล เชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2559). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา*. ขอนแก่น: หจก.โรงพิมพ์คลังนานาวิทยา.
- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2552). *ภาวะผู้นำสร้างสรรค์เพื่อการศึกษา*. สมุทรปราการ: บริษัทธีรสาส์น พับลิชเชอร์ จำกัด.
- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2559). *หลวงพ่อคุณ ปรีสุทโธ: ผู้ให้และผู้นำทางปัญญา*. นครราชสีมา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล.
- กรองทิพย์ นาควิเชตร. (2560). “คุณลักษณะครูมืออาชีพยุคการศึกษา 4.0: กรณีศึกษาครูที่ได้รับรางวัล สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ รางวัลครูคุณากรและรางวัลครูยิ่งคุณ”. *รายงานสืบเนื่องการประชุมทางวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3: 2560*. นครราชสีมา: 2560 นวัตกรรมและการเรียนรู้. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี วันที่ 29 กรกฎาคม 2560. หน้า 17-28.
- คนึงนิจ กิจวิณี. (2561). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเทพฯ*, 5(1): 33-40.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2562). *การประชุมวิชาการระดับชาติ การประชุมทางวิชาการและเผยแพร่ผลงาน วิจัยคัดสรรคณาจารย์ศึกษาศาสตร์ ครั้งที่ 3: การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. วันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2562 ที่ Kensington Garden Resort Khaoyai นครราชสีมา: สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- จันทรนิวัฒน์ เกษมสันต์. (2551). *An Overview of Education and Assessment*. 23 มิถุนายน 2551. [ออนไลน์]. ได้จาก: <http://fda.sut.ac.th/doc-> สืบค้นเมื่อ 17 เมษายน 2553.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2561). *เสนอแนวคิด ใน การประชุมสมาคมบัณฑิตศึกษาศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ แห่ง ประเทศไทย*. วันที่ 18 ธันวาคม 2561. ที่ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ กรุงเทพมหานคร.

- ธีระ รุญเจริญ. (2562). *จิตวิญญาณความเป็นครูในยุคเด็ก Gen Z*. กิจกรรมวันครู และรับฟังแนวคิด การพัฒนาวิชาชีพครู จัดโดยคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา วันที่ 13 มกราคม 2562 ณ ห้องประชุมลำตะคอง วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา.
- ธีระ รุญเจริญ, เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กรองทิพย์ นาควิเชตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วิทยาลัยนครราชสีมา จังหวัด นครราชสีมา เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม 2563.
- บุญมา แพ่งศรีสาร. (2561). คุณลักษณะผู้บริหารทางการศึกษาในยุคศตวรรษใหม่. *วารสาร มจร นครน่านปริทัศน์*, 2(2): 131 -141.
- บุษิตา ศัตตวรคาม. (2559). *คุณลักษณะของครูตามหลักคุณธรรมในทัศนคติของนักศึกษาวิทยาลัย เทคนิคพระนครศรีอยุธยา. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการจัดการทั่วไป. คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.*
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุต.โต). (2546). *ภาวะผู้นำ: ความสำคัญต่อการพัฒนาคน พัฒนาประเทศ.* กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระมหาสุชาติ เจ้า. (2561). *คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดโรงเรียน เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลา.*
- ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ และคณะ. (2560). *การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุจิร ภูสาระ. (2545). *การพัฒนาหลักสูตร: ตามแนวปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊ค พอยท์ จำกัด.
- วิจารณ์ พานิช และปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร. (2563). *การศึกษาคุณภาพสูงระดับโลก.* กรุงเทพฯ: มูลนิธิ สยามกัมมาจล.
- วิรวก สุขสุคนธ์และภรณ์ อนันตนาวี. (2557). การสร้างรูปแบบภาวะผู้นำแบบปรับใช้ของผู้บริหารสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(2): 69-83.
- ศศิตา เพลินจิต. (2558). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐมเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2557). *คุณลักษณะของครูที่ดี.* (ออนไลน์) ได้จาก: <http://www.kruinter.com>. สืบค้น เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2563.
- สมาน อัศวภูมิ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, กรองทิพย์ นาควิเชตร เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่วิทยาลัยนครราชสีมาจังหวัด นครราชสีมา เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2562.
- สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2561). *จดหมายถึงครู โดย ศาสตราจารย์ ดร. สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. วันที่ 10 ตุลาคม 2561. นำเสนอโดย สมศักดิ์ ประสาร (ออนไลน์) ได้จาก: <https://pantip.com/topic/38200379>. สืบค้นเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562.*

- สุชัชวีร์ สุวรรณสวัสดิ์. (2562). การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในยุควิกฤตผู้เรียน. การประชุมทางวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยคณาจารย์สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ ครั้งที่ 3: การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. วันที่ 2-3 กุมภาพันธ์ 2562 ณ Kensington English Garden Resort Khaoyai อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (สสอท.) สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ร่วมสมัย. (ออนไลน์) ได้จาก: <https://dictionary.Sanook.com/search/dict-th-th-royal-institute>. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2559.
- อาจอง ชุมสาย ณ อยุธยา. (2557). เวทีปฏิรูปการเรียนรู้สู่การศึกษาเพื่อคนทั้งมวล ครั้งที่ 31 โดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. วันที่ 17 กันยายน 2557 (ออนไลน์) ได้จาก: <http://www.qlf.or.th/Home/Contents/949>. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2563.
- อัมพร เบ็ญจพลพิทักษ์. (2556). เด็กเก่ง ดี และมีความสุขได้ในยุคการแข่งขันสูง. กรมสุขภาพจิต สถาบันราชานุกูล. (ออนไลน์) ได้จาก: <https://th.rajanukul.go.th/> สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2563.
- Cooper, H. and Elton-Chalcraft, S. (eds) (2018). *Professional Studies in Primary Education*. 3rd Edition. Philosophy of Education by Cooper, H.. London: SAGE Publications Ltd. P. 44-65.